

حفاظت و احیای رود دره‌های شهری

بر مبنای بوم‌شناسی، اصول پایداری و منظر طبیعی

(موارد مطالعاتی: ۱-رود دره کولورادو ۲-رود دره گنج‌نامه همدان)

علی رشیدی^۱، عباس عزیزملایری^۲، فریبا چهاردولی^۳^۱ کارشناسی ارشد معماری، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، موسسه غیرانتفاعی جهاد دانشگاهی واحد همدان^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد شهرسازی (گرایش طراحی شهری)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان

چکیده

برنامه ریزان محیط و منظر در رویکردی نو تطابق محیطی و ویژگی‌های بومی و جغرافیایی با دیدگاههای طراحی را مورد بررسی و تجدیدنظر قرار داده اند و در کنار جنبه‌های زیباشناسی، به ویژگی‌های زیست محیطی و بوم‌شناسی هر منطقه بیشتر توجه نمایند.

محدوده جغرافیایی شهرها نشان می‌دهد که شکل‌گیری آنها در کنار رودخانه‌ها و در مجاورت دره‌ها در جهت بهره‌برداری از آب صورت می‌گرفته است. پیشینیان ما به تجربه دریافته بودند وجود آب سالم و روان و باغ‌های میوه در کنار آن، از عوامل ایجاد زندگی سالم در هر شهر است. گسترش و نفوذ رود دره‌های شهری در میان بافت‌های شهری و در نتیجه دسترسی پذیری بالای آنها از جمله خصوصیات مهم در روددره‌ها می‌باشد. از نمونه‌های موفق اجرای طراحی فضاهای سبز روددره‌ها می‌توان روددره کلورادو در تگزاس آمریکا را نام برد. در طراحی منظر این رود دره، رابطه نظام مندی بین انسان، طبیعت و تکنولوژی برقرارگشته است. از استراتژی‌های طراحی این رود دره در نمونه مورد مطالعاتی بهره‌برداری شده است. پژوهش حاضر به روند برنامه‌ریزی و حفاظت از محیط طبیعی رود دره گنج‌نامه، یکی از رود دره‌های ارزشمند کشور واقع در شهر همدان پرداخته است. در این میان شهر تاریخی همدان دارای موقعیت جغرافیایی خاصی است که ناشی از هم‌جواری با دامنه‌های کوه الوند و بالطبع آن حضور رود دره‌های کوهستانی می‌باشد. رود دره‌ها در این شهر از دامنه کوه‌های الوند در جنوب غربی همدان سرچشمه گرفته و تا شمال شهر ادامه می‌یابند. این رود دره‌ها می‌توانند نقش مهمی در زمینه تأمین منابع آب شیرین، کریدورهای طبیعی جریان آب و هوا و محیط‌های زیست مناسب، فضاهای گردشگری و سبز و استقرار فعالیت‌های خدماتی عمومی ایفاء نمایند. در این تحقیق با استفاده از مطالعات میدانی داده‌ها و بررسی مدارک، با توجه به اصول بوم‌شناسی طراحی محیط و منظر امکانات، فرصت‌ها، محدودیت‌ها و تهدیدات بررسی گردیدند و راهبردهایی به عنوان پیشنهادهاى اولیه به منظور برنامه ریزی احیای محیط طبیعی رود دره ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: رود دره، برنامه ریزی، محیط زیست پایدار، اصول بوم‌شناسی، طراحی منظر.